

268607 - خەتنىسى قىلىنمىغان كىشى ئۆلتۈرگەن ئۇلاغنىڭ گۆشىنى يېيىشنىڭ ھۆكۈمى

توغرىسىدا

سوئال

مەن بەزى كىتابلارنى ئوقۇدۇم ۋە بەزى ئاۋازلىق ئەسەرلەرنى ئاڭلىدىم، بىر قىسىم ھەنبەلى ئۆلىمالىرى: مۇسۇلمانلاردىن ياكى ئەھلى كىتابلاردىن بولغان خەتنىسى قىلىنمىغان كىشىلەرنىڭ ئۆلتۈرگەن ئۇلاغلىرىنىڭ گۆشىنى كەسكىن يېگىلى بولمايدۇ ياكى يېيىش پەقەت ياخشى كۆرۈلمەيدۇ دەيدۇ، بۇ مەسىلە توغرىسىدا قايسى مەزھەپ سۆزلىگەن؟ مەزھەبتە كۈچكە ئىگە قاراش قايسى؟ ئۇلاغلارنى بوغۇزلاشتا خەتنىسى قىلىنمىغان مۇسۇلمانلار بىلەن ئەھلى كىتابلار ئارىسىدا پەرق بارمۇ؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

ئىخچام جاۋاب

خەتنىسى قىلىنمىغان كىشى مۇسۇلمان بولسۇن ياكى ئەھلى كىتاب بولسۇن ئۇنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلاغىنىڭ گۆشىنى يېگىلى بولىدۇ.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

شۇنداق، بۇ يەردە ئىمام ئەھمەد تىن كەلگەن بىر رىۋايەتتە، خەتنىسى قىلىنمىغان كىشى بوغۇزلىغان ئۇلاغىنىڭ گۆشىنى يېگىلى بولمايدىغانلىقى بايان قىلىنغان.

خەللالنىڭ: "ئەلۇقۇپ ۋە تەرەججۇل" ناملىق ئەسىرى 146-بەتتە مۇنداق بايان قىلىنغان: ئەھمەد ئىبنى ھەنبەل مۇنداق دەيدۇ، مەن ئەبۇ ئابدۇللاھنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى ئاڭلىدىم: "خەتنىسى قىلىنمىغان كىشى بوغۇزلىغان ئۇلاغىنىڭ گۆشىنى يېگىلى بولمايدۇ، خەتنىسى قىلىنمىغىچە نامىزى دۇرۇس بولمايدۇ، ھەججى ھەج بولمايدۇ، خەتنە قىلىش بولسا ئىسلامنىڭ مۇكەممەل بولۇشىدۇر". ئىمام ئەھمەد بۇ مەسىلىدە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قارىشىغا تايانغان.

زەركىشى رەھىمەھۇللاھ ئىمام ئەھمەد تىن: "خەتنىسى قىلىنمىغان كىشىنىڭ بەرگەن زاكىتمۇ قوبۇل بولمايدۇ" دېگەن سۆزىنى نەقىل قىلغان. ئىمام ئەھمەد بۇ مەسىلىدە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ قارىشىغا تايانغان.

[“شەرھى زەركشى ئەلا مۇختەسەر خەرقى ” 6-توم 660-بەت].

ئىبنى ئەبى شەيبە: ئەل مۇسەننپ ” 11-توم 701-بەتتە ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇغا ئۇلانغان ئىسناد بىلەن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان مۇنۇ ئەسەرنى رىۋايەت قىلغان: “خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ گۇۋاھلىقى قوبۇل قىلىنمايدۇ، نامىزى قوبۇل بولمايدۇ، ئۆلتۈرگەن ئۇلغىنىڭ گۆشى يېيىلمەيدۇ”.

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ بۇ ئەسەرنى سەھىھ دەپ ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىنى بايان قىلىدۇ: «**خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ گۇۋاھلىقى قوبۇل قىلىنمايدۇ، نامىزى قوبۇل بولمايدۇ، ئۆلتۈرگەن ئۇلغىنىڭ گۆشى يېيىلمەيدۇ.**»

بۇ ئەسەرنى ئىبنى ئەبى شەيبە سەھىھى ئىسناد بىلەن كەلتۈرگەن. ئابدىرازاق “ئەلمۇسەننپ” تە كەلتۈرگەن، بەيھەقى “شۇئەبل ئىمان” دا كەلتۈرگەن. زەيلەئىنىڭ “ئەددىرايە فى تەخرىج ئەھادىس ئەلھىدايە” ناملىق ئەسىرى 2-توم 173-بەتتە ئېلىندى. “ئەتتەھجىيل ” 17-بەتتە قارالسۇن.

لېكىن ھەنبەلى مەزھىبىدىكى ئاساسلىق قاراشتا، خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلغىنىڭ گۆشىنى يېيىش دۇرۇس بولىدۇ دەپ بېكىتىلگەن.

مىرداۋىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “ئۇنىڭ: مال بوغۇزلىغۇچى ئۈچۈن تۆت تۈرلۈك شەرت لازىم بولىدۇ، ئۇنىڭ بىرى، مال بوغۇزلاشقا سالاھىيىتى بولۇش، ئۇ بولسىمۇ ئەقلى-ھۇشى جايىدا بولۇش... ئەسەرنىڭ ئاپتۇرى بۇنىڭ قاتارىغا خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىمۇ كىرگۈزدى، بۇمۇ مەزھەبتىكى توغرا قاراش، مەزھەبتىكى كۆپچىلىك كىشىلەر بۇ قاراشتا.” [“ئەلئىنساپ ” 27-توم 287-بەتتە قىسقارتىپ ئېلىندى].

ھەنبەلى مەزھىبىدىكى مەشھۇر قاراشتا، خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلغىنىڭ گۆشىنى يېيىش دۇرۇس بولىدۇ، بۇ قاراش كۆپچىلىك ئۆلىمالارنىڭ قارىشىغا مۇۋاپىقتۇر.

ئىبنى ئابدۇلبەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “كۆپچىلىك ئۆلىمالار ئەگەر خەتنىسى قېلىنمىغان كىشى ئۇلغىنى تولۇق بوغۇزلىغان بولسا، ئۇنىڭ گۆشىنى يېسە بولىدۇ دەپ قارايدۇ.” [“ئەلئىستىزكار ” 26-توم 245-بەت].

بۇ كۈچلۈك قاراش، چۈنكى خەتنىسى قېلىنمىغان كىشى ئىسلام دائىرىسىدىن چىقىپ كەتمەيدۇ، چۈنكى خىرىستىئانلارنىڭ ئاساسەن خەتنىسى قىلىنمايدۇ شۇنداقتمۇ ئۇلار بوغۇزلىغان ئۇلغىنىڭ گۆشىنى يېگىلى بولغاندىن كېيىن، ئەلۋەتتە خەتنىسى قېلىنمىغان مۇسۇلماننىڭ بوغۇزلىغان ئۇلغىنىڭ گۆشىنى يېگىلى بولىدۇ.

ئەبۇ بەكر ئىبنى مۇنزىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: “خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلغىنىڭ گۆشىنى يېيىش توغرىسىدا ئۆلىمالار ئىختىلاپ قىلىشتى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ۋە تابىئىنلاردىن

ھەسەنل بەسەرى قاتارلىقلار يېڭىلى بولمايدۇ دەيدۇ، بۇ مەسىلىدە ھەسەنل بەسەردىن ئوخشىمايدىغان قاراش بايان قىلىنغان.

ھەمماد ئىبنى ئەبى سۇلايمان: يېسە بولىدۇ دەيدۇ، بۇ قاراش شاپىئى مەزھىبىنىڭ قارىشىغا ئوخشايدۇ، ئەبۇ سۇر ۋە ئىسلام دۇنياسىدىكى پەتىۋا بېرىدىغان ئۆلىمالارنىڭ ھەممىسى دۇرۇس دەپ پەتىۋا بېرىدۇ. ئەبۇ بەكرى مۇنداق دەيدۇ: "بىز شۇنداق دەيمىزكى، ئاللاھ تائالا ئەھلى كىتابلارنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلاغلىرىنىڭ گۆشىنى يېيىشنى دۇرۇس قىلدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا خەتنىسى قېلىنمىغانلارمۇ بار، ئۇنىڭغا كۆرە، خەتنىسى قېلىنمىغان مۇسۇلماننىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى ئەلۋەتتە يېڭىلى بولىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿ فَكُلُوا مِمَّا ذُكِّرَ اسمُ اللَّهِ عَلَيْهِ ﴾. تەرجىمىسى: «ئاللاھ تائالانىڭ ئىسمى زىكىر قېلىنىپ بوغۇزلىغان ئۇلاغىنىڭ گۆشىنى يەڭلار.» خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىمۇ بۇنىڭ قاتارىغا كېرىپ كېتىدۇ. [ئەلئىشراڧ "3-توم 434-435-بەت].

ئىبنى قۇدامە رەھىمەھۇللاھدىن بايان قىلىندۇكى، ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇئەنھۇ: «خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېڭىلى بولمايدۇ» دېگەنلىكى رىۋايەت قىلىندۇ، ئىمام ئەھمەدمۇ شۇنداق دېگەن.

توغرا قاراشتا: يېڭىلى بولىدۇ، چۈنكى ئۇمۇ باشقا مۇسۇلمانلارغا ئوخشاش مۇسۇلماندۇر. بۆھتانچىنىڭ زىناخورنىڭ، ھاراق ئىچكۈچى قاتارلىقلارنىڭ پاسىقلىقى ئېنىق تۇرۇپمۇ، خەتنىسى قېلىنمىغان خىرىستىئاننىڭ كاپىر بولسىمۇ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېيىش دۇرۇس بولغان يەردە، ئەلۋەتتە خەتنىسى قېلىنمىغان مۇسۇلماننىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېيىش دۇرۇس بولىدۇ. [ئەلمۇغنى "13-توم 293-بەت].

خەتنىسى قېلىنمىغان كىشىنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېيىشتىن چەكلەشكە: يۇقىرىدا بايان قىلىنغاندەك ئەھلى كىتابنىڭ كۆپچىلىكى خەتنىسىنى قىلمايدىغان تۇرۇقلۇق، ئۇلارنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېيىشنى دۇرۇس دېگەن قاراشنى كەلتۈردى.

ئىمام بۇخارى مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇئەنھۇ «ئۇلارنىڭ يېمەكلىكى» دېگەن ئايەتنى، ئۇلارنىڭ بوغۇزلىغان ماللىرى دەپ چۈشەندۈرگەن.

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئايەتتىكى ئۇلارنىڭ يېمەكلىكى دېگەن سۆزنى بوغۇزلىغان ئۇلاغلىرى دەپ چۈشەندۈرگەن... بۇ بەيھەقىيىنىڭ رىۋايىتىدە ئەلى ئىبنى ئەبى تەلھەدىن ئىبنى ئابباس رەزىيەللاھۇئەنھۇغا يەتكۈزۈپ قىلغان رىۋايىتىدە: «ئەھلى كىتابلارنىڭ يېمەكلىكى سىلەرگە ھالال قىلىندى دېگەن ئايەتنى ئۇلارنىڭ بوغۇزلىغان ئۇلاغلىرى دەپ چۈشەندۈرگەن.»

بۇ سۆزنى ئوتتۇرىغا قويغۇچىلار ئەلى كىتابنىڭ كۆپچىلىكى خەتنىسىنى قىلمايدىغان بولغاچقا خەتنىسى قىلىنمىغان مۇسۇلماننىڭ بوغۇزلىغان ئۇلۇغىنىڭ گۆشىنى يېيىشنى دۇرۇس دەپ قارىغان، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ھىرەقلى ۋە ئۇنىڭ قوۋمىغا خىتاب قىلىپ مۇنداق دېگەن: **﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ﴾**. تەرجىمىسى: **«ئى ئەھلى كىتاب! بىز بىلەن سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىكى ئىپتىدائىي سۆزگە كېلىڭلار»**. ھىرەقلى ۋە ئۇنىڭ قەۋمى خەتنىسىنى قىلمايتتى، ئۇلار ئەھلى كىتاب دەپ ئاتالغان. پەتھۇلبارى 9-توم 637-بەت.

ئاللاھ ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.